

AZ
UTCAGYEREK

AZ UTCAGYEREK

AZ UTCAGYEREK

TARTALMA :

Ki is az az utcagyerek?
Mi történt Debrecenben?
Wichern, a Rauhes Haus
és a belmisszió.
A vasárnapi iskola.
Otthont és családot adjatok
az utca gyermekének!

BUDAPEST, 1941
BEREA-KIADÁS

KI IS AZ AZ UTCAGYEREK?

Piszkos, szurtos, illetlen, vad tekintetű, kellemetlenjelenség. Ha beszélni kezdesz vele, elrejtí szemét, meg a lelkét is. Fél tőled, nem hajlandó megmutatni belsőjét. Amellett azonban hetyke, le is néz téged. Ha mégis sikerül megoldanod nyelvét, hazudik s a mesét, melyet kitalál, oly valószínűséggel mondja, hogy te is rögtön valószínűságnak veszed. Ha a hazugságon rajta kapod, nevet egyet s új hazugságot kezd, jó kedvvel, lelkiismeretfurdalás nélkül; láthatóan sejtelve sincs arról, hogy megveted hazugságáért. Úgy él benne a hazugságban, mint te az etikettben, a társadalmi konvenciókban s az udvarias szólamokban. Hiszen te sem veszed észre már, hogy egy-egy jó kívánsággal, egy-egy bók elmondásával hazudol és lelkiismereted sem ró meg érte. Te is, ő is a szavakat ártatlan függönynek tekintitek, mely mögé elrejtőzhetnek s már nem is tudjátok, mikor mondotok igazat, mikor nem. Te az emberekben a rejtett fenevadtól félsz, ő a nyíltan támadótól: azért hazudtok. Ebben a világban mindenki rejtőzködik a másiktól. És mégis csak őt látod hazugnak. Azt mondogod: beteg lelkű! A bűn betegsége közös! Inkább azt kellene mondanod: idegen a lelke. Az utcagyerek más világban él, mint ahol te élsz és annak a másik világnak nem a nyelve, hanem a lelke különbözik a mi világunktól. Mikor tehát eltörőd a pálcát az utcagyerek fölött, nem ismered azt, akit elítélsz; szavakba kapaszkodol, de a szavak lelke kifut kezedből.

Ki hát ez az idegen ismeretlen lény, az utca vad, ismeretlen gyermeke? Hogy távolodhattunk oly messze tőle? Ma ne úgy közeledjünk hozzá, mint bíró a bűnöshöz, hanem mint bűnös a bíróhoz. Nem ő esett messze tőled, hanem te hagytad őt el. Az ebet lakásodba fogadod, de az utcagyereket kizárod szívedből. Azt mondogod: Mi közöm hozzá?! Káin így szólt egykor: „*Őrizője vagyok-e atyám-fiának?!*” Jézus ezt mondta: *Aki egy ilyen gyermeket befogad, engem fogad be!*” S te úgy beszélsz, mint Káin; nem úgy, mint Jézus! Mi emel téged az utcagyerek fölé? Gazdagság, műveltség, nevelés,

Érdeklődőknek szívesen ad felvilágosítást:

vitéz Csia Lajos ref. lelkész,

Albertfalva, Jókay-út 49.

A mozgalom pénztárosa:

Sándor Tibor postafelügyelő.

Címe: Szent Imre herceg-útja 4.

Adományok a 21.099 számú postatakarékpénztári csekkszámra küldhetők.

A boríték képét Biczó András festőművész rajzolta.

Kiadásért felelős: vitéz Csia Lajos.

Bethlen Gábor Irodalmi és Nyomdai Rt. nyomása.

Műszaki! igazgató: Lombár László.

társadalmi állás és az azzal járó hatalom. De mindezek Istennek ajándékai. Nem tehetsz róla, hogy vagyonos, tanult, befolyásos családba születtél; az utcagyerek sem tehet róla, hogy szegény, tudatlan, alacsony sorsú ház gyermeke lett. A talaj, amelyen járni kezdünk; a környezet, amely alakítólag vesz körül: Isten rendelése, nem a mi érdemünk. Pályánkat kiszabták, mielőtt tudtunk volna magunkról. Istennek angyalai jártak körülöttünk s kísérték minden lépésünket; megmentettek a száguldó autótól, a háztetőről leeső cseréptől s a leselkedő kísértőtől. Nem a te érdemed, hogy a nyilvános bukástól megmenekültél! S ha Isten megengedte, hogy ne légy a 18 között, kikre Siloámnál a torony ráesett, mit dicsekedel?

Nem vagy jobb azoknál! S ha a javító-intézetbe kerülő gyermeket, kinek nem volt sem apja, sem anyja; vagy jobb lett volna, hogy ne legyen apja vagy anyja, elejti a kísértő: miért fuvalkodol fel? Téged nevelésed, körülményeid fölemeltek, azt lenyomták!

Fogházi lelkész vagyok s tudom, hogy mit jelent a gyermeknek meg a felnőtteknek az első megbélyegzés. Amikor rányomják a bélyeget valakire: ez bűnöző! ezzel a bélyeggel kitaszítják az emberek a „tisztességesek” társadalmából s egy társadalomba kényszerítik olyan emberekkel, kik között meg kell romlania. A kórház nemcsak a gyógyulás helye, hanem a fertőzés helye is! Hát még a börtön, a javító-intézet! Hányszor kerül javító-intézetbe az utcagyerek vétek nélkül csak azért, mert nem volt otthona, vagy mert kiverte a mostoha szülő; elzaklatta a részeges apa! A „keresztyén” társadalom lelkiismerete elviseli, hogy ezer és ezer gyermek otthonatlanul ödöng az utcán; megelégszik azzal, hogy vannak javító-intézetek. A rendőr felszedi az otthonatlan gyereket; becsukjuk a javító-intézetbe a romlott gyerekek közé; aztán a börtönbe; rákényszerítjük, hogy napról-napra beszívják az erkölcsi romlás lelki bacillusait, mert sajnáljuk rájuk a pénzt, a szeretetet; csak az a fontos, hogy eldugjuk őket a szemünk elől. Ezeknek a gyerekeknek el kell romlaniuk. S ha mégis megtörténik, hogy valaki a börtönből azzal az eltökéléssel jön ki, hogy ő is tisztességes akar lenni; ha

állást talál és abban becsülettel dolgozik: utána küldjük a detektívet s felvilágosítjuk a munkaadót, hogy alkalmazottja börtönben ült már; erre a munkaadó azonnal elbocsátja, hogy vagy öngyilkos legyen, vagy visszatérjen abba az életbe, amelyben a többi bűnöző keresi kenyerét. A vízbe fúló csónakba kapaszkodik s bár abban volna hely számára, mi leverjük kezét s a tengerbe taszítjuk vissza. Mily gonoszak és könyörtelenek vagyunk is mi tisztességes emberek és mily súlyos lesz egykor ítéletünk! Pedig talán nem vagy te sem jobb, sem erősebb, mint az az utcagyerek; csak téged óvtak, rád szülői szemek vigyáztak; mikor vétkeztél, megbocsátottak; mikor elestél, felemeltek; az élet viharai közt átsegítettek; álláshoz juttattak; ott megszokásból voltál tisztességes és annyit vétettél, amennyi nem járt veszéllyel. Lázadó féltél lenni, hát tisztességes ember maradtál. Az utcagyereknek hősnek kellene lennie, hogy az utca társadalmából kiemelkedjék! Hős vagy lázadó! Micsoda óriási létra van e kettő között! Az emberek túlnyomó többsége átlagember s ott marad, ahova született: az egyik tisztességes marad, mert nem mer lázadóvá lenni; a másik bűnöző lesz, mert nem tud hős lenni; oda jutunk, ahová az ár sodor, mely habjára vett!

Két társadalom él ebben a világban; a tisztességtelen társadalom vezérei lázadók, a tisztességes társadalom vezéreinek hősöknek kellene lenniük. Hősöket és lázadókat azonban nem lehet a két társadalom közt így szétosztani. Hős is, lázadó is akad mindkét társadalomban. A tisztességesek közt lázadók élnek és ravaszsággal, képmutatással, kemény akarattal rákényszerítik az embereket, hogy tisztességeseknek fogadják el őket, bár titokban gonosz tetteiket rebesgetik. S az utca társadalmában, a tisztességtelenek közt magdalai Máriák. Máték és Zakeusok élnek; az utca leánya sokszor hűségesebb, mint a feleség és irgalmasabb, mint az úri asszony. Hány tisztességes nőben és férfiben lakik lázadó s ezek megrontják a tisztességesek társadalmát. S a Máték és magdalai Máriák szeretetre szomjazókká teszik a bűnözőket. Ki tudná szétbogarazni az emberi társadalmat az egy, szívekbe látó Istenen kívül?!

Mivel tehát az utcagyerek nem tehet arról, hogy az elhagyottak és nem a tisztességesek között született és te sem tehetsz arról, hogy azzá lettél, ami vagy: nincs jogod pálcát törni az utcagyerek fölött s gonoszság azt mondanod: Őrizője vagyok-e atyámfíának? Sőt félelemmel kell arra gondolnod, hogy Isten egyszer kezedből fogja előkívanni atyádfíának véré! Szállj le a bíró emelvényéről és fordulj érdeklődő, szerető szívvel a társadalom furcsa, torz-szülötte, az utcagyerek felé!

A mulasztás bűnei nem kisebbek, mint a tett bűnei! Pusztá kényelemszeretetből nem igyekeznünk mindenkit saját lelkivilágában megérteni, hanem magunkhoz mérjük őket. Türelmetlenné tesz, hogy nem olyanok, mint mi. Nem nehéz aztán bennük oly tulajdonságokat találnunk, melyek Isten törvényével ellenkeznek; ezekkel az istentelen vonásokkal együtt kárhozzátjuk azokat a vonásokat is, melyek nem gonoszak, csak szokatlanok, idegenszerűek. Így lesz az utcagyerekből valóságos szörnyeteg. A magunk fajtájából a feketét is fehérre mossuk s a bennük lévő gonosz iránt megértéssel vagyunk. Így a tisztességes és tisztességtelen közti határvonal a sokszor valótlán, vagy igazságtalanul eltúlzott; sokszor szinte pártkérdéssé lesz és arra jó, hogy az igazságtalan, ítélet felelősségét elvegye. Nem vesszük észre, hogy képmutatásunkat átlátják a bűnözők s ezért a képmutatásért azt is elvetik, ami jó bennünk: úgy tesznek velünk, ahogy mi velük. Sokszor nem az igazság, hanem jogi fogalmak választanak el bennünket egymástól: ők mást tartanak jogosnak, mint mi. Az utcagyereknek Istenről beszélünk; sokszor aztán az utcagyerek Istent velünk téveszti össze és azt hiszi, hogy Isten ép olyan személyválogató és szeretetlen, mint mi vagyunk. Ellenünk láznak s mi azt mondjuk, hogy istentelenek; pedig talán megtérnének, ha az igazi Istent ismernék! Miattunk megutálják Istent és én nem tudom, hogy egykor Isten őket fogja-e megbüntetni, vagy minket, akik az igaz Istent elrejtettük előlük.

Vajon az ítéletkor az utcagyerek nem fognak-e előállni és így szólani: Tiétek volt a jólét, a pénz, a hatalom: mienk a nyomor, a vágyakozás és a tehetetlenség. Tieitek voltak a jónevelés, a tanulás,

az iskolák: mienk volt a csavargó élet, a rossz társaság és a tudatlanság! Tietek volt az otthon, a melegség, a simogató szülői kéz: mieink voltak az utca, a könyörtelen arcok és a veszekedő, részeges szülők! Jobbak lettetek-é ti, kemény szívű, önző gazdagok a meleg otthonban, mint mi lettünk az utcán? Mi hazudtunk, mert féltünk tőletek: ti hazudtatok, mert le akartátok rázni a kellemetlent; melyik vétett nagyobbat? Mi loptunk, mert ezen a világon semmi sem volt a mienk, mindenre azt írtátok, hogy másé: ti megtartottátok, amit Isten arra adott, hogy jót tegyetek vele! Mit kerestünk volna mi a ti szép templomaitokban, melyeket magatoknak építettetek s melyekben zsebtolvajoknak néztetek volna bennünket?!

S amikor kijöttetek a templomból, mit hoztatok ki onnan? Isten a templomban maradt, ha ugyan találkoztatok ott Vele s ti a ti önző szívetekeket hoztatok ki újra! Vajon kinek fog Isten igazat adni?

Én nem tudom, hogy valaha is elmondja-é e keserű igazságokat egy utcagyerek nektek, vagy egykor az ítéletkor az utcagyerek angyala fog így tanúskodni ellenetek. Mert azt hiszem, hogy amikor Jézus arról beszélt, hogy a kis gyermekek angyalai mindenkor látják a mennyei Atya orcáját, nem csak az úri gyermekekre gondolt. Sőt azt hiszem, hogy a láthatatlan angyalok ép oly szerető figyelemmel szemlélik az utcagyerek életét, mint a ti gyermekeitek dolgait. Sokszor szomorúak ezek az angyalok, mikor az utcagyerek életét látják; de akkor is szomorúak, amikor azt látják, amit az úri gyerekek titokban cselekszenek. Az Isten csodálatos nevelő bölcsessége szabadságot ad az embernek a rossz elkövetésére; de az angyalok messzebbre látnak, mint mi emberek és tudják, hogy Isten a végén senkivel szemben sem lesz igazságtalan. Tudják, hogy az úri gyerekek előnye egyszer semmivé lesz és az utcagyerek hátrányos helyzete előnynek bizonyul; tudják, hogy a vámszedők és a paráznák a tisztességeseket Isten királyságában meg fogják előzni.

Az utcagyerek ma még alig sejtik, hogy ők hátrányban vannak. Úgy gondolják, hogy az utca a legnekik valóbb hely. Szeretik az utcát, mint gyermek a szeszélyes szülőt, kitől jót is, rosszat is kap, de akivel elválaszthatatlanul összekötötte egy felső

hatalom. Hideg az utca, éheztek az utca, kegyetlen az utca: de csillog az utca, tele van látnivalóval, érdekes az utca! Van az utcagyerekben Petőfi farkasaiból valami: megveti a tányérnyalógató ebeket. Ha bevinnéd az utca gyereket meleg otthonodba s ott a konyhában külön tányéron tartanád kegyelemből, mint egy kóbor macskát: elmenekülne a melegből a rideg utcára, mert neki több az utca fukar szabadsága, mint a rabbá tevő idegen ház kövér szolgasága!

Az utcagyerek bajosan tudná hát megmondani neked, hogy miben vétkezel ellene. Ez azonban nem jelenti, hogy nincs erről valami homályos sejtése. Az utcagyerek akkor is, amikor szép szavakat mondasz neki, megérzi, hogy nem vagy iránta őszinte; megérzi, hogy öröme, vágya iránt közönyös vagy; mert más ember vagy, mint ő; csak hallja, de nem tapasztalja, hogy szereted. Rejtély vagy neki: azért fél tőled; azért marad bizalmatlan; azért hazudik neked. Védekezésből hazudik! Tudja, hogy a rendőr téged őriz; miattad szedi le a villamos ütközőjéről; miattad viszi be a rendőrségre, ha tétova, kíváncsi szemekkel végig lopózik egy előkelő utcán. Az utcagyereket gondolkodóba ejti, hogy amíg az úri gyermekek benn utaznak a villamosban, addig neki még a fagyos ütközőre sem szabad ülnie. Kemény a szíve, mégis fáj neki, hogy amíg a jól öltözött gyermekek mamájukkal együtt bemennek a fényes áruházakba, addig neki még azt is bűnül róják fel, ha hideg orrát oda nyomja az üzlet kirakatához, hogy vágyakozva nézze, ami benn van. S ha észreveszi, hogy a rendőr a gazdag gyermekeket még akkor sem csípi el, ha a parkokban rosszul viselkednek, akkor ellenséget lát ebben a kiváltságos gyermekosztályban. Nem szereti a rendőrt, zsarunak nevezi; de igazi ellensége mégsem a rendőr, hanem az, akiért a rendőr üldözi őt. A rendőrrel tudja, hogy az is szegény ember; fiával talán barátkozik is. Nem hallotta soha ezt a kifejezést: kiváltságos osztály, de érzi szavak nélkül is, hogy ebben a világban vele valami igen-igen nagy igazságtalanság történik.

Az állatnak megadjuk az abrakot és a meleg istálló; de természetesnek vesszük, hogy az elhagyatott gyermekekről ne gondoskodják senki. Ügy fogjuk össze őket, mint a gazdátlan, kóbor

ebeket s elcsukjuk őket egy kellemetlen házba, melyet az ott alkalmazottak minden jóakarata sem tud otthonná átváltoztatni. Gonosztevékként tartjuk őket azért, mert nincs gondviselőjük, mert senki nem nevelte őket. Megvetéssel beszélünk arról, ha az ő szívük is vágyik fényre, boldogságra s kinyújtják kezüket. Rafinált gonosztevének látjuk, ha az utcagyerek elcsent, vagy éppen koldult pénzen moziba megy s elfelejtjük, hogy a mi gyermekünk is beoson a kamrába, hogy cukrot csenjen. Az úri gyerek egy szidó szóval vagy nyaklevessel megmenekül: az utcagyereknél felháborodva beszélünk ugyanarról a vétekről s elvetemült, a társadalomra nézve veszélyes voltánál fogva javító-intézetben neveljük. A gyermek megérzi a túlzást s a büntetés nem javít. Különböző mértékkel mérünk s ezért a különböző mértékért saját gyermekeink romlásával fog Isten egyszor büntetni bennünket!

Naiv utcagyerek, sejtéd-e, hogy az előkelő emberek fénye ép oly rideg belül, mint amilyen melegnek és vonzóknak te azt kívülről, az utcáról gondold! Ne irigyeld a gazdagokat: a bőségnél többet ér a megelégedett szív; öröm nem terem ott, ahol szeretet nincs. Ne gyűlölj minket, utca szegény gyermeke, mert mi jómódúak és műveltek ép úgy bánkódunk, félünk, vágyódunk, mint te; sőt sokszor sokkal szerencsétlenebbek vagyunk náladnál. Mi már tudjuk, hogy az, amit te megbámulsz, boldogságot nem ad. Mi téged megátalkodottnak nézünk és mi vagyunk a cinikusabbak!

Hiszen romlottak ezek az utcagyerekek kétségtelenül! Mikor a javító-intézetben valamelyiket megkérdezzük, miért kerültek oda, nevetve beszélnek el lopásaikat, betöréseiket; emlékszem olyanokra, akik nevetve mondták el, hogy 800, sőt 1000 pengőt sikkasztottak főnöküktől. Nincs bennük szégyenérzet? Vagy mosolygás alá takarják a szégyenkezést és hetvenkedéssel igazolják magukat?

Valahogy úgy kell lenni, hogy ezek az utcagyerekek oly természetesnek látják azt, hogy lopnak, mint mi azt, hogy nem segítünk rajtuk. Sok év óta tanulmányozom az emberek lelkét, az utcagyerekekét, kik lopnak és hazudnak és azokét, akiket hiába kérlelek, hogy segítsenek az utcagyerekeken, mielőtt tolvajokká lesznek és azt

tapasztalom, hogy az önzés keményebbé teszi az embereket, mint a lopás. Az utca gyereke éhes és ehhez az éhséghez, ha igazságosak akarunk lenni, oda kell számítani a lélek éhségét is, mely őket a moziba űzi. Az önző gazdag jóllakott; neki az is bűnnek látszik, hogy embertársa éhes. Gonoszabb az önző gazdag, mint az éhes tolvaj!

De azt mondd: miért akar a proli gyerek moziba menni? Miért nem megy templomba inkább? Azért, amért te is jobban szeretsz a moziban ülni, mint a templomban! Sőt az utcagyereknek több a mentsége, mint neked! A templomi beszédet nem a csavargók szükségéhez mérjük, hanem a tisztességes emberek szükségéhez, mert a tisztességesek járnak templomba és így csavargók, utca-kölykök a templomi beszédet nem értik meg. Más az ő nyelvük, más az ő gondolatviláguk. A templomban ők ugyanazt hallják, amit az utcán a rendőr képvisel. A templom mit sem változtat azon, hogy mi az életből lefoglaltuk magunknak azt, ami kellemes és jó és ez az utcagyereknek tilos. A lelkész is azt prédikálja, hogy azt, aki hozzányúl ahhoz, amit mi magunknak lefoglaltunk, az Isten épp úgy megbünteti, mint a bíró. Az utcagyerek tehát, mégha a templomba eljárna is, a legtöbbször azzal a hamis benyomással távoznék el onnan, hogy aki a felhők felett ül, nem neki fogja pártját; mindenki csak a gazdagnak fogja pártját. Ha mi ugyanazzal az eréllyel figyelmeztetjük a gazdagot arra, hogy vagyont ne tekintse a magáénak, hanem Istenének, mint ahogy a lopás ellen szoktunk prédikálni, akkor a bűnözők társadalma talán jobban megértené, hogy Isten az ő Istenük is! De ők ezt nem hiszik! Inkább adnak hitelt azoknak, akik azt prédikálják, hogy a vallást csak a nép butítására találták ki a papok. Az utcagyereknek nem tekintély sem az Isten, sem a pap. Az ember megharagszik ezért rá, az Isten nem! Az Isten megérti őket.

De hát kire tekint föl az utcagyerek? A bankrabló Tarira, akit a tisztességes emberek felakasztottak! Mikor az akasztófa alatt Tari bizonyoságot tett Jézus mellett, az utcagyerek megdöbben és gondolkodni kezdett. Tari fogházban Írt naplója a tisztességes embereknek

csak egy bűnügyi múzeumi tárgy lett, de az utca társadalmának - majdnem bibliája lehetett volna, ha közéljük visszük. Nem törődtünk vele, nem vittük el hozzájuk. Mert Tari az övék! Még megtérése után is övék maradt. Azért nem kellett nekünk Tari, Halála után is bizalmatlanok maradtunk iránta. Azt hisszük, hogy amit savanyú és unalmas szentek tollukat rágva leírnak az üdvösségről, az alkalmasabb az utca megtérésére, mint amit az utca megtérő fia valóságképen vet a papírra.

Hajlandók vagyunk az evangéliumot tudományos mezbe öltöz tetni, mikor az egyetemi hallgatóknak visszük azt el, hogy a tudósok meg tudják érteni Isten üzenetét. De az utcagyereknek nem akarjuk az evangéliumot olyanná tenni, hogy ők is megértsék s be tudják fogadni; hogy ne találják az evangéliumot részrehajlónak meg unalmasnak. Pedig az utca gyermeke kritikusabb, mint az egyetem népe! Az egyetemi hallgatóknak jó valami elmélkedés is, de az utca fia csak a valóságot fogadja be. Beszélj neki arról, hogy szereted: nem érti meg; tégy vele szeretetet úgy, hogy az ő színvonalára leszállsz s ámulva látod, hogy hálás és szíve van. Szeretetvendégséget rendezünk a javító-intézetben s Így szólunk hozzájuk: Nézzétek, én az előkelő orvos, lelkész, bíró vagy tudós, lehajolok hozzátok, hogy rajtatok segítsek! Éreztétek meg e nagy tisztességet és térjete meg! Ők a kiéhezett állatok mohóságával fel fogják falni, amit eléjük raktunk, de meg nem indulnak. Nem értik meg a mi jóságunkat; nem is gondolkodnak rajta! Adj nekik rabság helyett igazi otthont s ne a rabságot édesítsd egy kis lakomával s a valódi szeretetet meg fogják érteni. Ismerd el őket hozzád méltó embereknek s ők rád ismernek, hogy testvérük vagy. Szólj az utcalányhoz, mint embertársadhoz s ne úgy, mint egy rongycafathoz és észre fogod venni, hogy csakugyan embertársad!

Ezek az utcagyerek sem Kantot, sem Schopenhauert nem értik; de azért van az utcának igen kifejlett filozófiája. Úgy tanulják el egymástól az utcán, egy-egy foghegyről kieresztett mondásból. Ez a filozófia tele van az utca humorával. Humorával, mert derű van benne! Ezt a filozófiát azért lehet gimnázium és egyetem nélkül

megtanulni, mert a valóságból született és a valóság igazolja. Azt valótlanságnak érzik, hogy egy kis szeretetvendégséggel elintézzük őket. Egy pár nagy úri leereszkedéssel odavetett szóban áldozatot még nem látnak. És ebben nekik teljesen igazuk is van. Isten feladatokat bízott reánk s azokat velük szemben mi még meg sem kezdtük teljesíteni! Ne csaljuk tovább magunkat; őket nem fogjuk úgysem megcsalni. Volt egy misszionárius, aki a fehér emberektől kizsárolt s bizalmatlanokká tett indiánusokat felkereste; felvette ruhájukat; magáévá tette szokásaikat; olyanná lett, mint ők - szeretetből. Ezt a misszionáriust az indiánok megszerették és hittek neki. Detektívekről is tudok, akik csavargóknak öltöznek; bedugatják magukat toloncházba, börtönbe, hogy kihallgassák a bűnözők titkait. Mennyi kényelmetlenséget, szenvedést, veszedelmet nyakukba vesznek, csak hogy el tudják ítéltetni a vétkezőket! Hát arra akad-e ember, hogy a csavargóknak, az utca rongyos hadának utána menjen; szeretetből kitapogassa gondolkodásukat, szokásaikat, vágyaikat, reményeiket, fájdalmukat, sérelmeiket, hogy igazat adjon nekik abban, amiben nekik van igazuk és nem a gazdagoknak; hogy megértse őket s ne az ő részükről várja a megértést és ezzel a megértéssel megtalálja szívüket?! Vajon nem így jött-e utánunk Isten szent Fia is?! Mert addig, amíg azt kívánjuk, hogy az utcagyerekek értsenek meg bennünket; ők alkalmazkodjanak a mi ízlésünkhöz és szokásainkhoz; vetkőzzék le előbb furcsaságaikat és torzvonásaikat s ha így előbb a fürdőszobában lemosakodtak, azután kopogtassanak nagy alázatosan a templom ajtaján, hogy befogadjuk őket: addig csak unalmas farizeusok vagyunk s nem Jézus tanítványai! Vetkőzzük le végre hitvány önzésünket s ne kívánjuk, hogy mielőtt a csavargó segítségünkért esedezik, fürdőszobában, fodrászüzletben és ruhásboltban készüljön fel a velünk való találkozásra; értelmileg és szellemileg, de még erkölcsileg se támasszunk ily igényeket vele szemben. Térjünk meg szokásunkból, hogy az elhagyottakat javítóintézetbe dugjuk, hogy ne legyenek nekünk kellemetlenek s közben nem törődünk azzal, hogy a vidékről Budapestre feljövő munkát kereső parasztyereket a főváros megrögzött gonosz tevőivel csuk-

juk össze s így mi magunk taszítjuk őt a romlásba. Először mi térjünk meg a lélekgyilkolás bűnéből s aztán prédikáljunk megtérést az utcagyerekeknek! Ne a bíróságot vádoljuk, mert az nem tud mást csinálni az utcagyerekekkel, hanem magunkat vádoljuk könyörtelen közönyünkért. Ezek a gyermekek ugyanis rendszerint azért kerülnek az utcára és a romlásba, mert nincs otthonuk s mi összefogdosuk őket és otthon helyett börtönt adunk nekik. Ti jómódú, művelt, tanuló gyermekek; ti gyermekeitekben gyönyörködő szülők, szomorodjatok el és mostani beszédem tüske legyen szívetekben! Ne takarjátok el hazug keresztyénségetekkel az igazi Istent, a bárányainak utána menő jó Pásztort. Ti, akik csak a szépet, kellemeset és jót akarjátok magatoknak és nem akartok a bajban lévőknél utána menni, ti sohasem voltatok keresztyének! Magyar gyermekek mennek tönkre az utcán! Örökkévaló lelkeket sodor el a bűn szennyes hulláma és ti nem törődtök velük. Ti sohasem voltatok igazán magyarok! Hadd kiáltsam bele az önző emberek elzárkózó nyugalmaiba: *Adjatok otthont az elhagyott gyermekeknek s ne csukjátok börtönökbe azt, aki csak szerencsétlen!*

MI TÖRTÉNT DEBRECENBEN?

A felhős debreceni égbolt egészen elsötétedett már, mikor a két fiatalember felhajtotta a kabátgallérját és elindult a bibliaórára. Téalapó már ébredezett. Nagyokat sóhajtott és a kopasz fák dideregve csapkodták össze gémberedett karjaikat, mintegy figyelmeztetve a járókelőket, hogy „Itt a Hideg!”

A járókelők a figyelmeztetésre orrukig pirultak és kabátgallérjuk mögé bújva meggyorsították lépteiket. Az egyik cukrászda nagy díszesen berendezett és kivilágított kirakata előtt állott Valaki. Talán egy méter magas lehetett. A hidegtől kivörösödött lábain nem volt cipő. Kis rojtosszélű nadrág, kiskabát, egy nagy zöld sál és egy rongyos sapka alkották az egész felszerelést. Zsebre dugott kézzel és reménykedő szemekkel nézte a másik Valakit.

A másik Valaki bent trónolt a mindenféle színben pompázó édességek közepette. Nagy, bokáig érő vörös bundája volt; fején süveg, hátán puttony. Tetőtől talpig cukorból volt. Süvegjén kereszt ragyogott és valami csodálatos jóindulattal nézett keresztül az - utcagyereken.

Szemben állt egymással az élet és a belül sötét, kívül, „keresztyén” mázú társadalom; a jerikói út nyomorultja és a lévita.

A KIE-bibliaórát ekkor K. Z. nagykereskedő lakásán tartották. Énekeltek, imádkoztak, a Bibliából szép dolgokat olvastak és még szebb dolgokat mondtak az Igéről, amint ez szokás a bibliaórákon.

A két fiatalembert azonban egész idő alatt bántotta az utcai látvány és a bibliaóra végén megszólalt az egyik: „Rájöttem, hogy a mi bibliázásunk nem ér egy fillért sem! Ha a mi keresztyénségünknek nincsenek valóságos gyümölcsei, akkor az nem más, mint *képmutatás és önáltatás, zengő érc és pengő cimbalom!*”

Elmondták, hogy mi okozta lelkükben ezt a felindulást és még aznap este elhatározták, hogy tenni fognak valamit az utcagyerekek érdekében. Egy B. M. nevű leány felajánlotta, hogy a kelengyére gyűjtött 37 pengőjéből uzsonnát fizet az utca kis csavargóinak. Kis meghívó alakú cédulákat írtak, és útközben az első ilyen gyerekeknek odaadtak egy csomót, hogy ossza szét társai között és mondja meg, hogy „Itt nagyszerűen lehet majd uzsonnázni!”

Legelőször a KIE cserkészcsapatának otthonában gyűltünk össze. Mire odaértünk, már száznál több, egyik a másiknál rongyosabb és piszkosabb gyerek várt bennünket az udvaron. Az otthont pillanatok alatt felforgatták. Olyan volt az egész, mint egy nagy bagolyvár. Ki-be mászkáltak az ablakokon és nem tudták felfogni, hogy mi történik velük, hogy egy ilyen nagy épület megnyílt előttük és nem zavarják el őket.

Az első vasárnap rettentő küzdelemmel telt el. Minden egyes komoly szándékkal mondott szavunkat vad hahota fogadta. Mikor a tejet osztottuk, összeverekedtek, úgy, hogy alig lehetett a rendet fenntartani. Mivel sok rongyos leányka is jött az ozsonnákra, a bibliaóráról két irodista lány is segítségünkre sietett. Egész héten

dolgoztunk, vasárnap pedig a gyerekekkel foglalkoztunk.

3-4 hét múlva annyi eredményt már elértünk, hogy a gyerekek fele figyelni kezdett. Közben megismertük őket, életmódjukat. Legtöbben tömeglakásokban laktak. Szüleik és ő maguk is, anyagiilag teljesen le voltak romolva. Koldulásból, virágárusulásból, csomag-hordásból, ügyesebbjeik pedig artista-mutatványokból tengődtek. A magántulajdon és tisztaság iránt kevés érzékük volt. De szemükben valami csodálatos fény csillogott, ami nem engedte, hogy abbahagyjuk a reménytelennek látszó munkát.

Népdalokat tanítottunk, játszottunk, meséltünk nekik; majd mikor annyira megnevelődtek, hogy szobában is tartózkodhattak, téli melegedőt állítottunk fel részükre.

Később épületet kértünk a várostól és kaptunk is egy egyemeletes házat Vágóhid-utca 3. alatt. Az ebédet és vacsorát a népkonyháról kaptuk.

Minden nap új dologgal kellett foglalkoztatni őket, mert ha nem volt új szórakozás, kikíváncsoltak az utcára. Közben állandó felügyelőt szereztünk, az önkéntes munkások pedig csak vasárnap dolgoztak.

Sok küzdelem után a gyermekek megszokták minket és mi is őket, de a többség számára a családi otthon romlottsága továbbra is veszedelmet jelentett. Ekkor Debrecen város 48 hold nyaralató területet adott Halápon és az Országos Református Szeretetszövetséggel közösen biztosították két hónapi nyaralattás költségeit.

Ember még olyan örömet nem látott, mint amelyet ez a hír okozott a gyermekeknek. „Mint az urak, megyünk nyaralni!” - mondták többen.

Miután fölvertük a sátrakat, bizony nagyon szegényes volt a táborunk külsője, de annál gazdagabb volt belül.

Minden napot a Szentírással kezdtünk és fejeztünk be. A bibliai részeket meseszerűleg mondtuk el nekik. Sokszor fél éjszakákon keresztül elhallgatták volna ezeket a történeteket, melyek a tékozló fiait hazaváró Atyáról és engedetlen emberekről szóltak. Istenről, aki szegénnyé lett; emberekről, akik gazdagoknak gondolták magu-

kat és utolsókról, akik első lesznek. Ebben a táborban megnyíltak a szívek és az ajkak és elröppentek az első imádságok.

„Édes jó Istenem! Köszönöm, hogy nem vagyok rühes, mint a testvérem!” „Édes jó Istenem, add, hogy én is tudjak gyújtóst csinálni jó szívvel!” „Engedd meg, édes jó Istenem, hogy ne tudjak lopni, hogy ne legyen belőlem csavargó!” Kedvenc énekeik a „Fáradtan bűnbe veszve” kezdetű és a 397 k. halleluja énekek lettek.

Ennek a tábornak az lett a következménye, hogy 14-en nem akartak hazamenni a szüleikhez. Ezeket a gyermekeket a KIE szállójában helyezték el és így alakult meg a „KIE-Tanonc otthona.”

Jelenleg Debrecen város, az ORSZ és a KIE az utcagyerek-otthonban 100 és a tanonc-otthonban 45 gyereket tart el közös erővel. A már mesterségüket kitanult fiúk számára pedig tavaly összesen nyílt meg 10 ágy a KIE-iparossegéd otthon.

Jellemző e munkára az első segédavatási vacsorán többek között az egyik fiatal segéd vallomása: „Sohasem lett volna belőlem ember, hogyha egy du. be nem jön az udvarunkba egy kis fekete ember és meg nem mutatja azt, hogy némelyek csupán azért, mert Jézus szereti őket, szeretni tudnak olyanokat is, akikben nincsen semmi szeretni való!”

De hol van a többi sok ezer magyar gyerek? Ki törődik a többi magyar város utcáin tengődő értékekkel? Magyarország fővárosa mit tesz az utcagyerekkel? Nem csupán szociális, hanem szeretetmunkára van szükség! Ezt pedig elsősorban a magát Krisztus nevéreől nevező társadalom köteles elősegíteni!

Vajon mikor fog már ráébredni a templomjáró „keresztény” társadalom kárhozatos mulasztására? Mikor hajolnak már le végre az utcák porában hányódó drágakövek után? Hiszen csak meg kell tisztogatni őket és máris hálásan ragyognak! *M. F.*

WICHERN, A RAUHES HAUS ÉS A BELMISSZIÓ.

Nálunk kevesen tudják a különben sokat használt belmisszió szónak az eredetét. A Biblia csak misszióról beszél. Ott ez a latin szó azt a küldetést jelöli, mellyel Jézus tanítványait elküldte és ma is elküldi, hogy róla tanúságot tegyenek. A misszió célja az embereket Jézus tanítványává tenni. Tudjuk, hogy ez a misszió sokszor felületes volt és megelegedett azzal, hogy az emberek pusztán szájjal vallják Jézust és elsajátítsák a keresztyénség külső szokásait. Így aztán a látszatkeresztyénség nagy tömegében Jézus igaz tanítványai mindig csak kicsiny magot képeztek.

Mai egyházaink nyomorúságának főbaja, hogy a névleges keresztyéneket is valódi keresztyénekként kezelik és megtérítés helyett szervezni akarják őket. Azok az egyháztagok és egyházi tisztviselők, akik szívükben nem keresztyének, természetszerűleg csak az egyház jogi kérdései, szertartásai és művészi sallangjai iránt érdeklődnek, úgyhogy áldatlan hatásuk következtében az egyház belső tartalma elsovad; az üres héj marad, melyet csak a szokás és a régi igaz keresztyénség emléke tart fenn; abban a pillanatban azonban, amelyben az emberek a valóságot felismerik, az üres héjat szemétdombra vetik. Az az Ítélet, mely sok helyt a keresztyénséget ma éri, jogosult. A Biblia ítélete ez: „Az a neved, hogy élsz, pedig halott vagy!” A keresztyénség egyedüli menekedése egy új reformáció, melynek rendeltetése a keresztyénséget valódivá tenni. Az üres forma, az életbe által nem menő tanítás halálhidegségében született meg a pietizmus és később a belmisszió. A belmisszió kifejezés nem valami új evangéliumot jelöl, mely a külmisszió evangéliumától különböznék; hanem pusztán helyi megkülönböztetés. Evangélium is, misszió is csak egy van és ha valaki újat akarna hozni, az Pál szerint Isten átkát is hozza azzal együtt. A reformáció mindig visszatérés és nem megújítás; visszatérés az elvesztett jóhoz, elfeledett igazhoz; az élet forrásához; visszatérés Istenhez.

A belmisszió is csak visszatérés volt az élet elhagyott forrásához.

Ahol új élet születik, Isten dolgozik. Amikor a belmisszió születésével megismerkedünk, Isten műhelyébe tekintünk be. Életrajzírók visszamennek nagy személyiségek gyermekkorába, sőt őseiket és azokat az okokat keresik, melyekből a nagy események fakadnak. Wichern esetében ez a kutatás hiábavaló. Wichern családját a becsület és jelentéktelenség jellemezte; gyermekkorában a későbbi kifejlődésnek alig találjuk nyomait. Ősei kézművesek voltak s csak nagyatyjától lett nagyvárosi lakos, hamburgi munkás. A nagypapa egy elszegényedett hollandi nemesi család sarját vette el. Wichern még jól emlékezett a ragyogóan tiszta, világos pince-lakásra, melyben nagyszülei laktak s a jó szobára is, melyet csak esti bibliaolvasásra és vasárnapi ebédelésre nyitottak meg. Atyja még tovább emelkedett: vasszorgalommal tíz idegen nyelvet tanult meg: ennek révén a kézműves foglalkozást jegyzőséggel cserélte föl. Neje finom mosással pótolta keresetét. Nehéz időkben, a napóleoni hadjáratok idejében éltek; a köznyomorúságból ők is kivették részüket: menekülniük kellett. Visszatérésük után a gyermekek iskolába menet megfigyelhették a Jakab-templom helyreállítását, melyet a megszálló franciák istállónak használtak. A templom külső épületének visszaállítása példázatként vésődhetett a gyermek fogékony lelkébe. Nagy megújulás korában született s az egyház belső épületének helyreállításában várt rá nagy feladat.

Világosszöke hajú, kékszemű gyermek volt; álmódzó természetű és igen érzékeny lelkű. Tanítóitól kapott szemrehányások igen sértették; annál inkább, mert atyja büszke volt rá és igen sokat foglalkozott vele. De a gyermekén semmi sem mutatta a későbbi hatalmas, messze tekintő harcost. Ám Isten vette őt nevelő iskolájába.

Tizenötéves korában elveszti apját s ettől fogva anyjával együtt viseli kisebb testvérei eltartásának gondját. Korán teher nehezedik a gyöngye gyermek vállára: de a szenvedések az érzékeny gyermekből teherhordó férfit kovácsolnak. Az anya szobákat ad ki; a fiú magánórákat ad. Az édesanya aggódva vár minden elsejét, hogy a házbér együtt lesz-e?

A fiú kitűnő tanuló; érettségijét pénz híján mégis kénytelen elhalasztani és segédtanítói állást vállal. Ekkor a nyomorúság közepette hálát kezd adni Istennek azért, hogy munkába vette őt. Felfedezi, hogy a kemény, mégis áldó kéz magasabb cél felé akarja őt vezetni. Így találkozik a személyesen Istennel. Nappal kenyeret kénytelen keresni; éjszaka tanul. S a megpróbáltatások között a gyermek bizalma erősebbnek bizonyul, mint az anyáé. Egy napon könnyes arccal találja otthon. „Már csak három schillingem van és nincs kenyér a háznál! Mi lesz most már!” Bízzál anyám! Törekedjetelek először Isten országára és annak igazságosságára s a többiekhez hozzáadja néktek! „Higyj anyám! Ugye nem fogsz kételkedni?” „Nem, nem akarok!” feleli az asszony és felszárítja könnyeit. Egy óra sem telik el s levelet adnak át Wichern asszonynak. Habozva nyitja föl; két dukát és egy levél esik ki belőle:

„Törekedjetelek először Isten országára és a többihez hozzáadja néktek!” Aznap este a fiú ezt írta naplójába: „Anyá és én Máté ev. 6-nak a magyarázatát kaptuk meg, hogy hinni tudjunk.”

Aztán elhárulnak az akadályok s a tanulni vágyó ifjú előtt megnyílik a berlini egyetem. Szorgalmasan tanulja a könyvek bölcsességét, de a legjobbat nem professzorai adják neki, hanem Koltwilz Ernő báró, a szegények atyja, ki Berlinben a munkanélküliek számára foglalkoztató műhelyt nyitott. Wichern előtt új világ nyílik meg. Megérti a keresztyén szolgálat titkát: „Amit legkisebb testvéreimmel cselekesztek, Velem tettétek!” Megérti az igazi istentisztelet lényegét, mely az elhagyottak felkarolása. Ezt írja naplójába: „Óh te páratlan férfi! Oly alázatos, hogy minden szavaddal megszegényítesz; oly isteni örömmel telt, hogy szent borzadás reszkettet meg! Uram, hadd legyek én is ilyen, ily odaadó, ily Neked szentelt!” A berlini tapasztalatok adták meg életének irányát: az elhagyottak keresését s ebből az elhatározásából született meg a belmisszió.

Vizsgáit a legjobb eredménnyel tette le. Alighogy visszatért anyjához, a leghagyatottabbak, az utcagyerekek között kezdett el munkát Rautenberg lelkész felkérésére, ki korábban őt is konfirmálta,

a Rautenberg-től megindított vasárnapi iskolában kezdett tanítani. Ez a vasárnapi iskola más célt szolgált, mint a mai: azokat a gyermekeket látták el a legszükségesebb tudnivalókkal, akiket a szegénység korai kenyérkeresetre kényszerített és így az iskolák látogatásától el voltak vágva. Wichern nemsokára az iskola vezetője lesz. Ugyanez a Rautenberg amerikai mintára, egy úgynevezett Látogató Egyletet alapított s ennek tagjai a hamburgi szegényeket látogatták. Wichern innen sem maradt el. Őt Krisztus szeretete űzte a szegények hajlékaiba, hogy azoknak is utána menjen, kiket az egyház keze különben sohasem ér el. Krisztus is az elveszetteket és kivetetteket kereste! A fiatal lelkész csakhamar szívesen látott vendég lett Hamburg szűk udvaraiban és sikátoraiban, bár akkor a belimisszióknak még a neve is alig hangzott. Legjobban mégis a gyermekek érdekelték. Már egyetemi hallgató korában mondta egyik barátjának, hogy kivetett gyermekek számára otthont szeretne alapítani.

Sajátságos kör volt az a Látogató Egylet, melynek tagjai közt ez időben Wichern is helyet foglalt. Az élettelen ortodoxiától épp oly távol, mint a felületes racionalizmustól: pietistának sem volt nevezhető ez a társaság. Nem volt külön szervezet vagy szövetség; irányzatnak sem volt nevezhető. A legkülönbözőbb társadalmi rétegekből azért állt össze némely ember, hogy a legszegényebb osztályokhoz Krisztus szeretetét elvigye. Határozott, kijegecesedett jellemű emberek voltak. 1832. október 8-án a Látogató Egylet egyik tagja azt az indítványt tette, hogy elhagyott gyermekek mentésére intézetet alapítsanak. Wichern szíve megrezdült erre a szóra. Ahogy a nevezetes indítvány elhangzott, Wichern felugrott és elmondta véleményét, hogy hogyan kellene a szóban forgó intézményt berendezni. Azonnal mindenki tisztában volt azzal, hogy az otthon vezetője csak Wichern lehet.

Meghozták a határozatot, de hiányoztak a végrehajtásához az eszközök, a telek, a ház. Isten azonban nem csinál félmunkát. Kitűnt, hogy a Látogató Egylet egyik tagja Hutwalcker szenátor évek óta őrzött egy hagyatékot, melyet hasonló célra szántak.

Hutwalcker azonnal rendelkezésre bocsátotta az összeget s így a megindulás után néhány héttel már 18.000 márkájuk volt. Csakhamar telket és házat is találtak s október 31-én Wichern anyjával és két testvérével beköltözött. Aztán felvehették az első növendékeket s ezek száma az év végéig 12-re emelkedett. A későbbi munkatársak közül a legfontosabb Wichern hű felesége volt, Böhme Amanda, kit Wichern úgy ismert meg, hogy egy szolgálatra való felhívására Amanda egyedül jelentkezett. A ház, amelyben a munka megindult, egy régi, durva épület volt, melyet talán ezért neveztek Rauhes Haus-nak. Ma már az épületek egész sora emelkedik a hatalmas területen, mely a főpályaudvartól villamoson 25 percre van. A bejáratnál lévő hatalmas tölgyfán elhelyezett kis tábla a következő versecskét tartalmazza:

*Ág valék; erős fa most s ég tanúja is:
Nőj csak Isten kertjében: Isten nap s pajsz!*

Ezt a munkát Isten határozta el: az eszközöket Isten teremtette hozzá és a munka végzőjét Isten nevelte éppen erre a feladatra. Hogy ezt az isteni nevelést megértsük, ismerkedjünk meg azokkal az elvekkel, melyeket az intézet berendezésében Wichern alkalmazott. Ez elvek között az egyik legfontosabb a szabadság volt. Wichern az elhagyatott gyermekek nevelésében semmi olyan kényszer sem tűrt, mely a gyermekeket rabságra emlékeztette volna. Az intézet első épületéhez egy durva kőfal csatlakozott, mely az intézetnek börtönjellegét adhatott volna. Wichernnek első dolga volt a gyermekek segítségével ezt a falat lebontani. A gyermekek egyébként sem voltak zár alatt; nem kényszerrel őrizte a gyermekeket, hanem arról gondoskodott, hogy az intézetben jobban érezzék magukat, mint ott, ahonnan jöttek. Egyik belépő növendékén észrevette, hogy otthon maradt galambjaiért bánkódik; Wichern hazaengedte, hogy a galombokat elhozza; nem akarta, hogy a gyermeknek ez a magában jó ösztöne kielégítetlen maradjon. A fiú aztán nem is élt vissza a szabadsággal, hanem pontos időben visszatért. Wichern az utcagyerekekben is tisztelte az emberi méltóságot s ez a

tisztelet a gyermekeket először meglepte, aztán a szeretet és hála eltéphetetlen szálaival fűzte Wichernhez. Wichern tudta, hogy a szeretet csak a szabadság talaján tenyészik s hogy a szeretetből adott szabadság jobban fegyelmez, mint a kőfal és a verés. Azok az emberek, akik az utcagyermeket csak börtönszerű intézetben tartják nevelhetőnek, soha nem próbálták meg szeretettel fogni meg a gyermeket, mert ez a szeretet sohasem volt bennük s arról, ami nekik nincs, véleményük sem lehet. Ha aztán az utca szabadsága után vágyódó gyermek a börtönszerű intézetekben még jobban elvadul és a társadalom ellen lázadással telik meg a lelke: ez csak természetes aratása a szeretetlen társadalom vetésének.

A Wichern adta szabadság azonban sohasem volt szabadosság. Amikor az intés nem használt, tudott büntetni is és a büntetésben inkább tartott együtt az öreg Bibliával, mint a mai képmutató társadalom álhumanizmusával. Wichern tudta, hogy a makacsság leküzdésére a legeredményesebb fegyver a mérséklettel és szeretetből alkalmazott verés, mely után a gyermek szinte magához tér, felüdül, míg az ilyen esetekben használt kenetes szavak a gyermeket csak még jobban megkeményítik. Wichern tehát meg is verte a gyermeket, de az egészséges lelkű gyermek abból is az atyai barát meleg szeretetét olvasta ki. Erre azonban ritkán került a sor. Büntetései mindig értelmesek és tanító jellegűek voltak. Ezekből a büntetésekből teljesen hiányzott a durvaság, az ingerültség, a paragrafuskodó szárazság és a mindent egy kaptafára húzó közöny. Aki szájával vétkezett, egy időre hallgatásra volt ítélve. Aki társának virágágyából rózsát lopott, kettőt tartozott adni a sajátjából. Aki társát megsebesítette, ápolni, kiszolgálni tartozott a sértettet, míg az meg nem gyógyul. A szeretetnek abban a levegőjében mely minden gyermeknek szabad otthont teremtett, már az aszalnál való hátraültetés is büntetés volt. A nevelésben többel ér egy csepp szeretet, mint egy vastag kötet pedagógiai tudomány; többet ér a szeretet találékonysága és törődése, mint az a rideg, paragrafusra kimért fegyelmezés, mely az iskolából kitiltja a verést, de a nevelő szíve helyére a szabályt teszi. A mai humanizmus kényelemszerető.

Kényelmesebb dolog a gyermeket rossz minősítéssel egész középiskolai életére megbélyegezni, mint a vétkezés okának utánajárni és a gyermeket egyénileg és nem paragrafus-szerűen büntetni.

A szabadság és észszerű fegyelmezés mellett Wichern harmadik pedagógiai bölcsessége az áldozatkészség volt. Wichern nem abban látta a nevelői szakértelmet, hogy hogyan lehet az intézeti nevelést minél olcsóbbá tenni, hanem abban, hogy ott, ahol a takarékoskodás a nevelés ellen való bűnnek mutatkozott, bőkezű volt. A növendékeket családokra osztotta, de egy családba 12-14 gyermeknél többet nem tett s minden családnak külön otthont nyújtott, lehetőleg külön épületben. Wichern igazi családi életet valósított meg s a növendékeket az egymásért való áldozatkészségre szoktatta. Kezdetől fogva minden családtagnak ki volt jelölve a maga feladata. Egyik sepert, másik vizet, fát hordott, harmadik az asztal körül forgolódott, negyedik a hálótermet, ötödik a játszóteret tartotta rendben, hatodik az istállót látta el. Mindenik gyermek érezte a saját fontosságát és tudta, hogy munkája nélkül a család élete megakadna. Az egymásért élés munkafelosztása a felelősség, önállóság és összetartozás törekvését nevelte ki az utca szabados gyermekéből. De hogy kerültek ezek az erények az utca vad, rossz neveltjébe? Wichern saját példájában mutatta meg az áldozatkészséget s mikor intve, buzdítva, feddve, szentséget és szeretetet árasztva közöttük járt, ez elhagyott gyermekek atyjuknak látták és követni kezdték. A gondosság áldozatba kerül, bár kicsinyes pedantériával össze nem tévesztendő. A fiúk tudták, hogy Wichern gondos, szerető tekintete rajtuk függ. Egyszer az egyik gyermek kertjét gyommal tele találta. A fiú megszegyenülten állott Wichern előtt, ki így szólt: „Te gyomot termelsz, gyermekem. Mától kezdve a virágágy az enyém s kiadom azt neked művelésre. De azt tanácsolom neked, hogy rendben tartsd s gondod legyen rá, hogy szép virágok nőljenek benne. Minden nap utána fogok nézni!” Amit mondott, megtette s a virágágy hamar rendbejött. Azzal, hogy minden gyermeknek is tulajdont adott, hozzászoktatta őket a magán-tulajdon tiszteletéhez. Wichern áldozatkészségének oka az a felismerés is, hogy ahonnan

kötelességet követel, oda jogot és birtokot is kell adnia. A szeretetet nem tudja meg? becsülni az, akinek magának nincs módja szeretetet gyakorolni. Egyik első karácsonyuk előtt történt, hogy az egyik fiú ügyetlen kézzel egy kis betlehem-i jászolt faragott családjának. Ettől fogva szokássá lett a karácsonyi előkészület, mely a karácsony előtti heteket a munka és öröm lázával töltötte el. Egy ízben az is megtörtént, hogy egyik család a másiknak egész szobaberendezést készített meglepetésképpen.

Wichern negyedik alapelve az őszinteség volt. A családot csak az őszinteség tarthatja együtt. Szokás tébolydák kórtermeire ráírni az ilyen neveket: Békesség, Nyugalom, Öröm; mintha ezzel a kiírással valóban békesség, nyugalom, öröm költőznének az illető termekbe. Ha javítóintézetekben 30-40 gyermeket egy tömegben tartunk s az összehordott, de össze nem illő seregnek a családnevet adjuk, a névvel még nem teremtyük meg a családi otthont. Ha a csavargókat, kitalált leányokat, kolduló, tehetetlen öregeket az utcáról összeszedjük és börtönbe zárjuk; ott őket letegezzük, gyalázatos szavakkal illetjük s úgy bánunk velük, mint akik a társadalomnak soha többé hasznos tagjai nem lehetnek; ugyanakkor pedig gyűléseken a mai kor idealizmusáról és humanizmusáról szavalunk: akkor az embersegítő munkáikon körülbelül úgy fityeg az emberszeretet, mint a Jazzéneken az őszinte érzélem. Wichern gyermekei sohasem érezték, hogy életük bitang jószág, melyre senkinek szüksége nincs. Wichern olyan volt, mint az árvízi hajós, aki azért ment ki, hogy mentsen. Wichern a kapaszkodó kezeket nem verte le a csónak széléről. Csodálatos-é hát, hogy Wichern intézetében a legkritikább esetek közé tartozott az, hogy valakit javíthatatlanságért az intézetből el kelljen bocsátani. A Rauhes Hausban a szeretet azért győzött, mert valódi volt. Wichernből hiányzott az az alamuszi nyájasság, vagy érdeklődő önteltség, melyet bizonyos körökben a szeretettel összetévesztenek, Wichern a valóság embere volt.

Az ötödik elv a céltudatos munka szükségét hirdette. Wichern azt akarta, hogy növendékei örömmel és lelkesedéssel dolgozzanak.

Jól tudta, hogy a tétlen élet sivár és lélekrontó. Börtönök, javítóintézetek akkor válnak bűnre nevelő iskolákká, ha a beléjük zártak életének nincs munkás célja s még az is árt, ha nem látják munkájuk gyümölcsét. Vannak munkák, melyeknek nincs sok nevelő hatása, csak elgyötörnek. Az ilyen munka nem áldás, hanem átok különösen a gyermekek életében, kiknek a munkát tanulniuk kell. Milyen más volt a munka becsülete a Rauhes Hausban! Az első munkák egyike volt a szabad kilátást gátló irtatlan kőfal lebontása, mi a gyermekeknek olyanféle élvezetet okozhatott, mint a párizsiaknak a Bastille szétszedése. Hogy a hétköznapi megszokott munkája, hogy nevelte a kölcsönös segítség, az egyéni érték tudatát, azt már láttuk. Az intézet öt iparágra tanította ki növendékeit: cipészetre, szabóságra, később asztalosságra, lakatosságra és könyvnyomtatásra. Wichern fia ehhez a mezei gazdálkodást csatolta. Vagyonos szülők gyermekei számára pedig, kiket az ú.n. penzionátra vettek föl, reáliskolát nyitottak, mely az önkéntesi jogot is biztosította. Az intézet tehát a legszerveesebb összefüggésben volt a való élettel és nem börtönülethez szoktatta lakóit. Javulni csak akkor lehet, ha a javítandó gyakorlatilag megtanulja élni a becsületes életet s nem akkor, ha a börtönélet maga nevel a céltalan létre és tétlenségre. Wichern annyira gyakorlatiakká és munkatudókká nevelte gyermekeit, hogy azok még a szerszámokat s a munka eszközeit is, amennyire lehetett, maguk készítették. Mikor tehát az intézetből kikerültek, tele voltak munkaértéssel és munkakedvvel.

Wichern már akkor, amikor a Rauhes Hausba bevonult gondolt arra, hogy idővel segítőtársakra lesz szüksége. Mikor a szükség ideje eljött, segítségért kiáltott s az ország meghallotta szavát. Így jött létre a Rauhes Haus egyik legfontosabb munkaága: a testvérintézet. Ma diakónusoknak neveznék őket, akkor maguk a növendékek nevezték Wichern segítőit testvéreknek. Wichern nem magas képesítésű egyéneket hívott; ám olyanokat sem fogadott el, akik megelőző foglalkozásukban nem állták meg derekasan a helyüket. Az intézetben bizonyos elméleti dolgokat kellett elsajátítaniuk: bibliaismeretet, egyháztörténetet, hittant, lélektant, betegápolást; de

sokkal fontosabb volt, hogy gyakorlatilag állják meg helyüket. Együtt kellett élniük a gyermekekkel; a munkában előttük járnuk, az együttlét szellemét megeleveníteniük; a gyermekek gonoszságát saját szilárdságukkal és jóságos voltukkal; csalárdságukat világos, tiszta lelkükkel, ingadozásukat az Úrra fordított tekintetükkel, s kedélyük nyugalomával; heveségüket békekészségükkel és vétkeiket a bennük működő isteni kegyelemmel kellett legyőzniük.” Mily kár, hogy magyar egyházaink a bibliai diakónusi munka szükséges voltát a mai napig nem értették meg igazán s ennek következtében sok Istentől adott talentum kihasználatlanul hever, vagy arra kényszerül, hogy szektákban keressen magának érvényesülést.

S mily kár, hogy a kisebb egyházakban ezek a kisebb iskolai képesítésű munkások mindjárt lelkészi modort és tekintélyt öltenek, a tanult embert játsszák, korábbi foglalkozásukat szégyenlik és az újat nem értvén, tétlen munkátlanságra, vagy lélekaláztatásra kényszerülnek! Vannak az egyház életében teendők, melyeket lelkészek nem végezhetnek el, vagy nem olyan jól, mint a néphez közelebb álló diakónusok. Az egyházi szolgálatnak ez a része aztán a legtöbb helyen elvégzetlen marad. Wichern „testvérei” Németországban csakhamar népszerűkké lettek; új testvérképző intézetek alakultak s szegénygondozókként, betegápolókként, az egyszerű nép lelki-gondozóiként nagyszerűen megállották helyüket.

A megvetettek és kitagadottak barátja a börtön lakói iránt is felelősséget érzett. Már ifjú korában megérintette a börtön nyomorúsága és a Rauhes Haus munkája még közelebb vitte ahhoz. A börtönélet veszélyét két ponton pillantotta meg: a raboknak közös helyiségekben való elhelyezésében és a rabörök személyiségében. Közös elzárás mellett a romlottak uralomra jutnak a kevésbé romlottakon s azokat addig kínozzák, amíg a közös hangulathoz alkalmazkodnak, sőt magukat a többiek fölött kitüntetni igyekeznek. A közös elzárással az állam maga válik a bűnözés terjesztőjévé. A rabok őrzői az ő idejében nyugalmazott katonai altisztek voltak, kiknek a legkevesebb érzékük volt ahhoz, hogy a börtönkérdést megértsék és a rabok nevelését csak meg is kísérsék.

Az akkori porosz király, IV. Frigyes Vilmos személyesen is melegen érdeklődött a fogházkérdés iránt s Wichernnel oly szerződést kötött, melyben Wichern bizonyos számú testvérnek fogházi kiképzésére kötelezte magát. Az állam megbízható öröket, a foglyok igazságos és megértő nevelőket kaptak volna. Sajnos a féltékenység és rosszakarat Wichern szándékainak megvalósítását elgáncsolta, a porosz börtön megmaradt az erkölcsi tovább züllesztés állami intézményének.

A fogoly-kérdés is mutatta, hogy Wichern kinő a Rauhes Haus munkájából; messzetekintő, összefoglaló látása, az egyházért és a nemzetért izzó telke az úgynevezett „belmisszió” megalapítójává tették. Hutwalcker beszélt már belföldi misszióról; ugyanakkor a rövidebb belmisszió név is felmerült és Wichern használni kezdte. Először azzal szolgálta a belmissziót, hogy a Rauhes Haus ügyét és a belőle folyó tanulságokat utazásokon ismertetni kezdte. „A protestáns egyház szükségéi és a belmisszió” címen előadta, hogy belmisszióra azért van szükség, mert az egyház a korábbi idők befolyása alatt megelégedett egy csak a fejben élő dogmával, noha a szellem egyházához az illetett volna, hogy az isteni élet teljességében növekedésnek induljon. „A dogmát le kell fordítani húsba és vérbe”, mondotta. A belmissziót a szabad, mentő szeretet szervezetének mondotta. Nem akarta azt az egyház hivatalos szerveinek munkájával szembeállítani, hanem ezt azzal kiegészíteni.

A belmissziónak lényegéhez tartozik szerinte, hogy ne váljék egyházzá, hanem mialatt az egyháztól leszakadt tagokat az egyházhoz visszavezeti, a saját megszűnésén dolgozzék. Szerinte a belmisszió rendeltetése: magát fölöslegessé tenni. A belmisszió célját nem jótékonykodó, adományokból fenntartott egyletek létesítésében látta, hanem az apostoli élet felújításában. Szerinte az egyház szellemileg azért lett oly szegény, mert a belhelyezett isteni ajándékokat nem fejlesztette ki: a bölcsességet, az ismeretet, a prófétálást, szellemek megítélését, a hitet, kormányzást, vigasztalást, építést; mindezek az isteni ajándékok a mai egyházban is megvannak, de nincs alkalmuk érvényesülni, mert a hivatalos egy-

ház nem keresi és nem fejleszti ki őket azokban, akikbe Isten letette. A Rauhes Hausban ez adományok feléledésének kezdetét látta s azt tovább akarta terjeszteni, mint meggyulladt tüzet. Szerinte az egyházban mindennek kényszer nélkül, a belső szabadságból születő eleven rendben kell mozognia. Az ébredő közösségekkel szemben az egyháznak nem az ellenőrző, hanem a munkatársi szerepet kell vállalnia, Mennél inkább elevenedik meg a hivatalos egyház, természetszerűleg annál nagyobb befolyást és vezetést kap a belmisszióban.

Ezeknek a belmissziói gondolatoknak a győzelmét egy külső esemény hozta el: 1848 szabadságmozgalma. A munkásnyomor már az 1847. évben lázongásokat idézett fel. (sziléziai takácsok). A nyomort tifuszcivárvány követte, melynek elhárításában nagy szerepe volt a Rauhes Haus testvéreinek. Az állam addig a nyomor ellen csak a szurony és ágyú orvosságát ismerte. Mikor a tifuscivárványnak híre ment, a Rauhes Hausban dolgozó 24 testvér mind fölajánlotta szolgálatát, hogy a tifuscivától fertőzött vidékre megy. Wichern nyolcat kiválasztott és személvesen vezette őket Sziléziába. A következő évben a különböző német államegyházaknak egyházsövetségben való egyesítésére néhány ember Wittenbergbe egyháznapot hívott össze. hogy Luther sírjánál tanácskozzanak. Wichern volt az egyik előadó; tárgya a belmisszió. Beszéde alatt mindenki érezte, hogy a konferencia csúcspontjához ért. Sokan, mint akik már mindent hallottak, hazautaztak. Az ott maradtak központi bizottságot küldtek ki s Wichernt meghívták, hogy a belmisszió vezérgondolatait dolgozza ki. 1849-re készült el a belmisszió klasszikus alapokmánya:

A NÉMET FVANGÉLIKUS EGYHÁZ BELMISSZIÓJA. EMLÉKEZTETŐ A NÉMET NEMZETHEZ.

Isten munkája nincs a gyarló emberhez kötve; az Ő útjai nem az emberek útjai. Wichern némileg Keresztelő János sorsára jutott. Élete végén többszörös gutaütés bénította meg munkáját. Ez időben

régi s már leküzdött érzékenysége is visszatért. Munkánk jutalmát nem itt kapjuk e földön; hanem Az hozza magával ki felé esdve küldjük fohászainkat: Jövel, Uram! Wichern után a belmisszió csodákat hozott elő az alvó egyház kiszáradt talajából. Wichern lelke égő csipkebokornak bizonyult, melynek tüze még ma is lángol a sivatagban. Wichernből Isten szólt.

Mily kár, hogy hazánkban a belmisszió értelmét félreértették és még ma is félreértik! Előbb egyletek megalapításával megvalósíthatónak gondolták. Aztán a volt egyháztagok beszervezését értették alatta s elintézettnak gondolták azzal, hogy az egyház ezt a szervezést saját kezébe vette át. Pedig a belmisszió az apostoli életnek megújítása és ezt egyházi határozatokkal vagy szervező munkával elvégezni nem lehet. Ide az szükséges, hogy Isten adta ajándékok szabad kifejléshez jussanak s őket az egyház megbecsülje. Ezeknek az ajándékoknak pedig természetéhez tartozik, hogy nem a fény, jólét, emberi elismerés levegőjében tenyésznek, hanem az elvesztett, kitagadottat kereső szereltet levegőjében.

A VASÁRNAPI ISKOLA

Már Wichern életével kapcsolatban említettem, hogy a vasárnapi iskola eredeti alakja nem az volt, amelyben az ma ismerős. Ma a vasárnapi iskolai tanítás laikus többlet az egyház hétköznapi hittan-tanításához. Eredetileg tanításra hívatott embereknek jótéteménye volt azok számára, akiket megélhetésük korai nyomorúsága elzárt a rendes iskola előnyeitől. Akinek már korai gyermekkorában tanulás helyett a megélhetés után kellett néznie, az a vasárnapi iskolában pótolhatta az elmulasztott tanulást. A vasárnapi iskolának ősi alakja tehát nem egyszerű bibliai oktatás volt, hanem írás-olvasás-tanítás és elemi ismeretek közlése - a Biblia kapcsán. Az Istenre mutató kéz az iskola tanulóinak valami e világban is használható nyújtott. Az Istenről tett bizonyosság a szeretet bizonyoságtételévé, Isten ingyen szeretetének megmutatásává lett.

A mai pietizmus legtöbbször inkább követel, mint ad. Isten megbocsátó szeretetét a törvényeskedés papirosába csomagolja s egy csomó magaviseleti szabály elfogadását a szeretet megnyerésének feltételévé teszi. Akit a misszió keres, egy csomó törvénybe ütközik bele: ne dohányozzál, ne táncolj, ne dalolj, moziba ne menj! Mindezek az álnok emberi szívnek olykor igen kellemesek, mert e feltételek teljesítésével kikerüli a bűnökkel való igaz leszámolás feltételét. A dohányzásnál, táncolásnál, dalolásnál és mozinézésnél mélyebben, az emberi szívben rejtve vannak a kevélység, önzés, tisztátalanság, irigység, könyörtelenség. A törvényeskedő, követelő bizonyoságtétel ezeket a mélyen rejlő bűnöket érintetlenül hagyja és egy csomó külső viselkedési szabály megtartásával a nehezebb bűnökre bizonyos képmutatás leplét borítja. Sátán, az örök hazug és csaló még a megtérésből is kilopja az isteni bocsánat ingyenvalóságát és helyébe az ember cselekedeteit állítja. A „megtérő”, aki nem dohányzik, nem táncol, nem dalol és nem megy színházba, szívében őrzi a kevély öntetszelgést, az irigység tisztátalanságát és a magával megelégedés könyörtelen önzését. Ezek a „megtértek”, amikor imádkozásra és szent beszédre összegyűlnek, csak a maguk

üdvösségével foglalkoznak és körükből szeretetlenül kizárják azokat, akik nem olyanok, mint ők. A kegyeskedés az önző magukkal törődésnek leplezője lesz. Kezükön a vasárnapi iskola, is kegyességi gyakorlattá változik, melynél a cél nem a használás, hanem érdemszerzés az üdvösségre. Hiányzik belőle a só, az íz, a megtartó erő.

De hiányzik a só abból a hivatalos egyházból is, melynek célja a gazdagok és tehetősök gyülekezetének megtartása s mely ezeknek a tehetősöknek pénzét nem szórja szét a mi Urunk szegény adósi közé, mint ezt az Úr a hamis sáfár példázatában tanította. Isten átka van azon az egyházi életen, melynek előkelő papjai, művészi templomai, pompásan működő jogi szervezete, múltból örökölt bibliás jelszavai vannak, de nincs mentő szeretete az utca elveszettjei számára; mert az ilyen egyház mindenestül evilági, istentelen, ördögi. Egyház csak ott van, ahol mentő szeretet van. Isten megtagadja azt a templomot, melyben a nyomorultak nem imádkoznak velünk; megtagadja a szeretetvendégséget, melyről a megtérő parázna asszonyok hiányoznak; megtagadja azt az egyháztanácsot, mely az elveszett gyermekekről Káin szavával gondolkodik: Uram, ki bízta rám ezeket a gyermekeket?!

„*Aki e legkisebbek közül egyet befogad, engem fogad be!*” mondotta Jézus. Fogadjuk be őket! Menjünk utánuk! Kezdjünk olyan vasárnapi iskolákat, melyekkel használunk ezeknek a gyermekeknek! A most mindenfelé képmutatással vádolt Angliában a magas államférfinak volt ideje vasárnapi iskolában tanítani s egy nyomdász életét és vagyonát szentelte arra, hogy az utca elveszett gyermekeinek utána menjen. Ez áldozat volt, nem képmutatás! Ugyanígyen áldozat volt Isten oltárán a német Wichern élete. Képmutatók és Isten valódi szolgálói minden nemzetben egymás mellett élnek. Mi nálunk is! Isten munkásokat hív szőlőjébe, nem henyéket, kik megelégszenek azzal, hogy ők már keresztyének.

Munkásokra van szükség, kik nem sajnálják a fáradságot, a lemondást, az áldozatot; kik készek időt áldozni arra, hogy a kültelki utcák szegény elhagyottjaival közöljék azt, ami nekik megvan, de

azoknak hiányzik. Kezdjük vasárnapi és hétköznapi, „vasárnapi iskolát” a kültelkeken; vigyünk testi és szellemi eledelt az éhezőknek. Kövessük a nyomdász Raikes Róbertet, ki nem először csinált ugyan vasárnapi iskolát, de aki példát adott az államférfinak is, hogy Jézus kicsinyeit keresse az utcán. Isten adjon nekünk is egyszerű nyomdászokat és művelt államférfiakat, akik találkoznak az elhagyatottak szeretésében!

ADJUNK OTTHONT ÉS CSALÁDOT AZ ELHAGYOTT GYERMEKEKNEK!

Ennek a kis könyvnek ez a végső tanulsága! Ne börtönt adjatok nekik, hogy abban „javuljanak”, hanem meleg szeretetet, mely nélkül a javító intézet egy önző, hazug társadalom képmutatása! Az utcagyerekeket börtönbe záró társadalom nem javítani akarja az utca gyermekét, hanem félretenni, útból elhárítani, hogy ne kelljen vele törődnie. Esztelenek! Az otthon nélkül hagyott gyermekekből lesznek a társadalom felforgatói, az alvilág rémei, tolvajok, betörők, csalók és gyilkosok; a terrorfiúk és az olyan politikai irányok bajvívói, melyeknél a meggyőződés szószólója az ököl. Minden önző társadalom a maga neveli magának saját megsemmisítőit. Amikor szeretetlenül eltaszít, magát dönti nyomorúságba és rettegésbe. Amikor önzőn elzárkózik, oly üzletbe fog, melyre egykor keservesen rá fog fizetni. És sorsát megérdemli!

Otthont adjunk az elhagyatottaknak! Az utca missziója nem a pénzdet kéri, hanem szeretetedet! Állj be magad a misszióba és vedd szívedre, hogy Isten egyszer téled is számonkéri az utca Ábelét. Állj Isten elé és úgy kérdezd, hogy mit bízott rád Isten egy veszélyben lévő nemzet pusztuló gyermekeiért. Példák jártak előttünk, kiket szolgálilag lemásolni nem feladatunk. De szeretetüket követnünk kell és mindenikünknek külön-külön kell megtudnia, hogy Isten mit bízott rá!

Szeretettel ajánljuk az olvasó figyelmébe a Berea-kiadványokat:

ZENGŐ ÉRC. Érdekes és mély tanulságokat tartalmazó elbeszélés. 3 P.

AZ UTOLSÓK. 12 csodálatos történet, melybe Binde Frigyes öntötte saját életét: anarchistából, szociáldemokratából, naturalista művészből, hogy lett a megfeszített Krisztus bizonyoságtévője. 2 P.

A SPIRITIZMUS.
Bibliai fényt áraszt e fontos kérdésre. 40 f.

ÖRÖK REFORMÁCIÓ. Az egyháztörténelem az isteni reformáció szemszögletéből. 1 P 50 f.

CSEPPEK. Tersteegennek mély élettapasztalatról tanúskodó kis költeményei. 40 f.

MÁRIA. Egy 3 éves kis leány megható története. Elmondja az édesapja. 40 f.

UTOLSÓ NAPOK. A Jelenések Könyve magyarázata 1 P 50 f.

RÓMAI LEVÉL. Új fordítás. Függelékül: rövid bibliai lélektan. 40 f.

Mind e könyvek megrendelhetők vitéz Csia Lajos református lelkész címén: Albertfalva, Jókay-út 49. Előfizetést hirdetünk magyarázatos új-testamentumra, mely folytatólagosan 2 íves füzetekben jelennék meg. Egy füzet ára 50 fillér.

Előkészületben: A HISZEKEGY. Apologetikai előadások. Tartották: Reök Iván dr. sebészfőorvos és vitéz Csia Lajos lelkész. Ára kb. 1 P 50 f. - Jelentkezéseket vitéz Csia Lajos fenti címére kérünk.

*Szomorú novemberi ködben
rovom az utcák megszokott sorát.
Szomorú novemberi ködben,
várok valami égi szép csodát.
Legyen, mi szívem lángra szítsa,
utam igazzá igazítsa!
Epedek újult erőért, hitért.
...Szomorú novemberi ködben
a rendőr rongyos kislányt kísért.*

*Szegény! Halad közömbös arccal...
Szegény! Milyen kis utcasöpredék!
Szegény! Talán nem simogatta
szerető kézzel ember egy se még!
Szegény! Nem érzi, nem is tudja,
milyen posványos, bús az útja
s hogy élni, járni másképp is lehet!
Csupa rongy a ruhája, lelke...
...Bekísérnek egy koldus gyermeket.*

*Engem simogattak, szerettek.
Mentő, meleg fény hullt már annyi rám.
Belőle egy kicsiny sugár is
segített volna az utcák fián.
Tudok erőről és csodáról,
fényről, szeretetről, Golgotáról,
mindenről, ami megment, fölemel!
...Szomorú novemberi ködben
a néma vádló mellett megy el.*

*Még többre várok? Mire várok?
Mosolygó kék ég minek még nekem?
Hiszen enyém a boldog minden!
Szétosztogathatnám az életem.
Szánó szeretet úgy elkelne!
Mosoly falatja mennyi telne...
Hány kéz nyúlna egy morzsalék hitért!*

*Szomorú novemberi ködben ,
a rendőr rongyos kislányt kísért*